

feret siden da: Ministeriets Holdning over for Grundloven, paa Finansloven, i den almindelige Lovgivning, alle Udtalelser siden sidste Samling, i Pressen, paa Møder, fra Ministrenes egen Mund, endelig Personkiftet i Ministeriet — alt bærer i samme Retning, alt bringer det samme stadig forstærkede Indtryk. Det summer sig op alt sammen til dette: at Tilliden til Ministeriets Evne er bleven svækket, og at Tilliden til dets Vilje er ikke bleven styrket.

Men naar vi skulle veje de politiske Fremtidsudsigter, er der endnu en Faktor tilbage, som er vægtigere end Ministeriet, det er Partiet Højre. Jeg nævnte før i Forbigaaende, at der inden for dette Parti har vist sig Brydninger, hvis Rækkevidde jeg skal lade staa hen. Jeg tror, der er Grund til ikke at overdrive deres Betydning, hvortil der altid er Fristelse, saavist som det anses for en Befagelighed, at ens Modstandere strides indbyrdes. Jeg vilde være tilbøjelig til at tillægge disse Stridigheder noget større Betydning, hvis det til Dato var lykkedes mig at blive klar paa, hvad det egentlig er, man strides om. Blot dette, at der er Kævl i et Parti, er ikke tilstrækkeligt for udenforstaaende til at interessere sig ihynderlig derfor eller til at bygge noget derpaa. Det kan være personlige Rivninger, som drive over, og det kan være Misforhold med et eller andet taktisk Fejlskreb, som ogsaa driver over. Det afgørende for et Partis Fremtid er, om det har indre bærende Livskraft. Hvis det er saa, betyde Stridigheder og Brud, Nederlag og Forsald til Slut dog intet. Det kan forlænge Kampen, det afgør den ikke, det kan forhale Sejren, det hindrer den ikke. Hvis indre Rivninger være tilstrækkelige til at ødelægge et Parti, havde Venstre her i Landet for længst været ødelagt. Det afgørende er, at den livskraftige Stamme skyder en stadig ny og fornyet Vækst. Og naar man da som udenforstaaende, som uhibbet Tilskuer vilde søge at give Svar paa det Spørgsmaal: Er Højre et saadant Parti, saa forekommer det mig, at Svaret maatte blive baade ja og nej. Den Brydning i Højre, som til sidst maa blive afgørende for Partiets Fremtid, den er endnu ikke kommen til Gennembrud; den er til Stede som et Element, men endnu kun uklart, svagt og samfende. — Fra Højres Bestyrelse er der i Aar blevet udfærdiget et Program, hvilket staar som det konservative Partis Program her i Landet. Som saa mange andre politiske Programmer opregner det en lang Række Opgaver, som Partiet erklærer at ville arbejde for, en lang Række Lovgivningsfor-

anstaltninger, som det vil medvirke til at søge gennemført. Udskillige af disse Sager synes jeg rigtig godt om, andre tiltale mig mindre. Men det er jo ganske ligegyldigt; thi dette Program er jo ikke lavet, for at jeg skal synes om det. Man kan ikke forlange, at et politisk Program skal være ogsaa Modstanderne til Behag; et konservativt Partis Program kan ikke se saaledes ud som et liberalt Partis Program. Vige saa lidt er der rimelig Anledning til at fordybe sig i Undersøgelser om, hvorvidt enten et konservativt eller et liberalt Parti er nyttigt eller uundværligt for Samfundet. Det er Undersøgelser af lignende Værdi som Spørgsmaalet om, hvorvidt Mandfolk eller Fruentimmer ere uundværligt for Menneskeheden. Den lille Forskel er der nu en Gang, og den bliver ved med at være der, selv om Tilosofferne mulig maatte komme til det Resultat, at den kunde undværes. Ogsaa den lille Forskel mellem konservativt og liberalt vil blive ved at være der; den behøve vi ikke at gøre os Sorger for; den bevarer sig nok af sig selv. Og særlig i Danmarks Rige er det sikkert, at det ikke er det konservative Parti, som vil komme til at savne Tønde til at holde sig stærkt og tykt og fedt. Naar det da nu ikke desto mindre viser sig, at Højre Dag for Dag mages af, at det med rivende Hast taber Kræfter og Guld, ligger det da ikke nær at slutte, at der maa være en indre tærende Sygdomstilbe, og var det ikke for Partiets klogtige Læger værd at overveje, om ikke Tiden er kommen til at gaa ind med Kniven og ramme den? Diagnosen er let og sikker. Bylden, som sidder der inde, hedder Grundlovsbrudet. Det er dens Gift, som har gennemsvivet og besængt hele Partiet, dets Regeringer og dets Embedsmænd, Politik og Domstole, indtil endeligt Partiet selv nu vaander sig under Følgerne. Den Dag kan forudses ikke at være fjern, da ingen vil kunne træde offentlig frem her i Landet og tilraade ny Grundlovsbrud, ny provisoriske Finanslove, uden at han vil blive hujet ned ikke blot af Venstre, men ogsaa af Højre. Og jeg, der selv har hørt til Højre, der, ligesom andre, først forlod Partiet, den Gang det begyndte at ville dreje ind paa de vilde Veje, jeg tror, at jeg ogsaa personlig har nogen Afkomst til at være den, der siger, at det dog snart maa være klart for alle, at ingen Sünde er der i vort Lands Historie fra et konservativt Synspunkt stet saa stor en Daarstab, som den Gang Højre lod sig friste bort fra Lovens og Ærlighedens flagne Vej. Den Dag, da Erkendelsen heraf bliver levende,